

State

DISPATCH		CLASSIFICATION SECRET	DISPATCH SYMBOL AND NO. OIRA- 28165
TO Chief, SR			HEADQUARTERS FILE NO. 74-120-20/3 201-
INFO Chief, WE Att: Italian Branch			
FROM C	K9		DATE 13 June 1961
SUBJECT REDWOOD/AEPOLE/Operational Stasya ZYMAN-TAS-ZAKEVICIUS C			RE "43" - (CHECK "X" ONE) ☒ MARKED FOR INDEXING ☐ NO INDEXING REQUIRED
ACTION REQUIRED See Paragraph Four @ BUTAUTAS			INDEXING CAN BE JUDGED BY QUALIFIED HQ. DESK ONLY
REFERENCES			
1. Subject is: *ZYMAN-TAS-ZAKEVICIUS, Stasya, Lithuanian national, born on ²² April 1908, of Lithuanian parents in Kiev, currently residing at 120 S. Magnolia Avenue, Los Angeles 6, California. (Of operational interest in connection with the AEPOLE/29 radio program.) <u>Traces</u>			
77. // Subject has been collaborating for the past ^{two} years with AEPOLE/29 in writing scripts for the AEPOLE/29 radio program and is paid with KUBARK funds allotted in the quarterly payments made to AEPOLE/29. He receives \$5.00 for each script presented. AEPOLE/29 claims that he brought Subject to the attention of WEISGERBER when the latter was in Rome during the ZRDANCE period.			
2. Attached is a curriculum vitae of Subject prepared by AEPOLE/29.			
3. At AEPOLE/29's suggestion Subject has prepared in Lithuanian a memorandum outlining his suggestions for improving the radio program being conducted locally by AEPOLE/29. AEPOLE/29 apologizes for not having translated the memorandum hoping that someone at Headquarters would know the language and provide the necessary translation.			
4. (Headquarters traces on Subject would be appreciated.)			
5. C > traces: C			
ATTACHMENTS: 2 as noted, H/W 13 June 1961 Distribution: 3 w/att - SR, WE			
DECLASSIFIED AND RELEASED BY CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY SOURCES METHOD EXEMPTION 3B2B NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT DATE 2006			
FOR COORDINATION WITH <u>State</u>			
FORM 10-57 53 140 USE PREVIOUS EDITION. REPLACES FORMS 51-28, 51-28A, AND 51-27 WHICH ARE OBSOLETE.		CLASSIFICATION SECRET	PAGE NO. 1

INDEX

Jan 8m

2 spec

28165

A Copy

THE FOREIGN SERVICE
OF THE
UNITED STATES OF AMERICA
October 15, 1959

IBS/Munich Program Center
American Consulate General
Munich, Germany

TO WHOM IT MAY CONCERN

From January 25, 1957, until October 9, 1959, Mr. Stasys ŽYMANTAS has been employed by the Munich Program Center, United States Information Agency, as our Lithuanian Senior Program Officer at an annual salary of \$ 4,628.58

During this period, Mr. Žymantas has been a loyal, conscientious and dependable employee. Not only has he demonstrated considerable ability in the field of radio programming, but also a strong devotion to the principles and policies of the United States Government.

Mr. Žymantas enjoys a good reputation with his superiors and fellow employees and is considered of sound character.

I am confident he can serve in a useful capacity in any position for which he is qualified.

/ Signed/
Alfred C. Julia
Deputy Director
Munich Program Center.

CS COPY

ENCLOSURE to OIRA-28165

13 Jan 61
[ ]

*Lietuvos Diplomas ir Tiesai
Ministriui Stasiui Rozoviciui*

1961. I. 6.

*Pastabas dėl Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių šios Amerikos
nepriklausomybės atstatymo klausimo neaktyviniams.*

Tol, kol Amerikoje vyko prezidento rinkimai, koks nors naujų pageidavimų ar sugestijų kėlimas dėl pakėtimų dabartinėje Amerikos politikoje Pabaltijo valstybių atžvilgiu, ar amerikiečių - lietuvių bendradarbiavime abipusių interesų pagrindu, galėjo būti palikytas netaktingu. Iš kitos pusės, atrodė tikslinga išlaukti, kol ~~rinkiminės~~ rinkiminės kampanijos metu išryškės pačių amerikiečių ~~politinių~~ politinių sluoksnių pagrindinis nusistatymas ir pažiūros į dabartinę tarptautinę padėtį ir komunistinio imperializmo tebesitęsiančią grėsmę visam laisvajam pasauliui, bei tos politinės gairės, kurių, amerikiečių visuomenės nuomone, Amerikos vyriausybė turėtų laikytis per ateinančią reikšmingą 1960 metų dešimtmetį.

*Kas paaiškėjo per rinkimus JAV turi pereiti iš ofensyvios
išmintis aktyvaus vadovavimo likiminėje kovoje.*

Iš tiesų, praėjusių metų rinkiminė kampanija ir tolesnė tarptautinės padėties raida, šiuo atžvilgiu pasirodė labai pamokanti. Ji išryškino, nepalikdama jokių abejonių, kad: 1. komunistinio imperializmo grėsmė ir jo nepaliaujama ofensyva prieš taikingą Vakarų pasaulį yra faktinai tarptautinio komunizmo, Maskvos diriguojamo, vedamas karas prieš Vakarus ir sudaro didelį ir realų pavojų visiems laisvojo pasaulio kraštams, jų tarpe ir Jungtinėms Amerikos Valstybėms; 2. ^{šio} Nuo dabar vykstančio laisvojo pasaulio ir komunistinio imperializmo konflikto, kuris turės būti vienasip ar kitaip išspręstas, priklausys visų laisvųjų kraštų likimas ir ateitis. Todėl ateinantis dešimtmetis bus ~~visiškai~~ ^{lemiamas} ~~visiškai~~ ^{visiškai} visiškai žmonijai; 3. Jungtinės Amerikos Valstybės neturi kitos išeities, kaip priimti komunistinio imperializmo iššūkį /challenge/ laisvajam pasauliui ir pačiai Amerikai, ir ryžtis sunkiam uždaviniui vadovauti laisvajam pasauliui šioje likiminėje kovoje, ko iš Jungtinių Amerikos Valstybių laukia visi laisvieji kraštai.

Visi vėlesni tarptautiniai įvykiai ir Sovietų vadovų neslepiami pareiškimai tą išvadą tik dar labiau patvirtino. Todėl faktinai jose nėra nieko nauja, kas jau nebūtų žinoma, viešai iškelta ir pabrėžta. Tie tarptautiniai įvykiai

akivaizdžiai parodė, kad ligšiolinė Jungtinių Amerikos Valstybių sulaikymo politika komunistinio imperializmo atžvilgiu yra nepakankama, nes komunistai savo agresiją prieš laisvąjį pasaulį vykdė visų pirma ne tiesioginiu ginkluotu puolimu, bet paslėpta ar atvira subversija įvairiuose laisvuose kraštuose, prisidengdama, jei tai atrodo naudinga, taikaus sugyvenimo ir draugiškumo šūkių skraiste. ^{jiems} ^{Vakarų (taikingi) ar priemonės} Prastiniai ginklai tokiai subversijai atremti pasirodė neefektyvūs, kas privedė prie to, kad nors Europoje komunistai niekur nepažengė pirmyn, Amerikoje jie sugebėjo įsitvirtinti 90 mylių nuo Jungtinių Amerikos Valstybių esčioje Kūboje. Ligšiolinė Jungtinių Amerikos Valstybių faktiną gynimosi politika palieka komunistiniam imperializmui galimybę rinktis, kur ir kada pulti toliau, Laose, Pietų Amerikoje, Alžerijoje, Kongo ar kuriame kitame krašte ar žemyne.

Iš to sektų dar viena aiškia išvada - norėdama pasiekti laimėjimo šiame likiminiame konflikte, Amerika į komunistinio imperializmo vedamą ofensyvą turi atsakyti savo aiškia ofensyvine politika visose srityse - politinėje, idėjinėje, propagandinėje, ūkinėje, ^{sietais} ^{pačiam} perimti veiklos iniciatyvą bei priversti ~~komunistinį~~ komunistinį imperializmą gintis prieš laisvąjį pasaulį, vieton nuolat puolus komunistų pasirinktoje vietoje, jų pasirinktu laiku ir priemonėmis.

Kas gali priversti prie karo pavojiaus

Jokia tolesni laikini prisitaikymai, iliuzoriniai taikaus sugyvenimo, kuris komunistams tėra viena jų varomo karo priemonių, ^{sugyventa vakarų} politika nieko toliau padėti ~~komunistams~~ negali, o gali tik priversti prie dar kitų komunistų laimėjimų ir galutinėje išvadoje prie laisvojo pasaulio pražūties.

Suprantama, kad perėjimas nuo gynimosi ar sulaikymo politikos į aktyvią, ofensyvinę politiką, neišvengiamai turės pagilinti ^{ir perkelti} konfliktą, ypač idėjinėje ir propagandinėje srityje, į anapus geležinės uždangos, kas sukels nemažą komunistų nepasitenkinimą, kuris tik rodys jų silpnas vietas. Tačiau realaus karo pavojiaus tai nepadidins, viena todėl, kad toks pavojus visada yra, ir (jei trečias pasaulinis karas dar iki šiol nekilo, tai tik todėl, kad

(antra)

to nenorėjo ir tokio karo bijojo patys komunistai. Jei jie to karo būtų norėję, jis jau seniai būtų prasidėjęs ir jokios Vakarų nuolaidos ar pastangos susitari nieko nebūtų padėję. Rimtą karo pavojų galėtų sudaryti kaip tik ligšiolinė Jungtinių Amerikos Valstybių sulaikymo ar gynimosi pasyvioji politika, kuri, būdama nepakankama ir neefektyvi komunistų agresijai sulaikyti ir palikdama iniciatyvą komunistiniam imperializmui, jam vis labiau plečiantis laisvajame pasaulyje ir užimant vis naujas pozicijas, galėtų privesti prie tokios padėties, kada karas Vakarams liktų paskutinė ^{konkretoje} priemonė, ultima ratio, komunistinio imperializmo pavojui pašalinti.

dogatika išvada - atvirai ir aktyviai rameli Pabaltijo laisvės
Sėlimin (tarptautinio komunizmo atžvilgiu)

Jungtinių Amerikos Valstybių politikos pakeitimas $\downarrow$ iš sulaikymo, gynimosi ar pasyvios politikos į puolančią, aktyvią ar bent aktyvaus, o ne pasyvaus gynimosi politiką, atrodo, yra neišvengiamas, jei norima ateityje išvengti didesnės katastrofos.

Kyla klausimas, kaip tas pakeitimas galėtų ir turėtų atsiliiepti ligšiolinei Jungtinių Amerikos Valstybių laikysenai Pabaltijo valstybių klausimu?

Komunistinis imperializmas ir Maskva nepraleidžia ne vienos progos laisvajam pasauliui susilpninti ir tam tikslui panaudoja visus įvairių kraštų komunistinius ar tautinius išsilaivinimo sąjūdžius, kaip antai Laose, Kongo, Alžerijoje, Kūboje ar kur kitur. Jei Pabaltijo valstybės, Lietuva, Latvija ir Estija, būtų šiapus, o ne anapus geležinės uždangos, nėra ne mažiausios abejonės, kokią svarbią vietą tų valstybių nepriklausomybės atstatymo klausimas užimtų sovietinėje propagandoje ir politinėje akcijoje. Tų kraštų egzilinės vyriausybės sėdėtų Maskvoje, toli gražu nebūtina vien komunistų sudarytos, naudotųsi pilnutine Maskvos visokeriopa parama ir jų atstovai laisvai judėtų po visus kraštus, ne vien $\downarrow$ anapus, bet ir šiapus geležinės uždangos, plačiai propaguodami Pabaltijo valstybių laisvės ir nepriklausomybės atstatymo reikalą. Nes Sovietai labai gerai supranta ir žino, iš vienos pusės,

Pabaltijo tautų reikalavimų neginčijamą teisumą, o iš kitos - neįkainojamą Pabaltijo valstybių klausimo propagandinę vertę. ^{Todėl} Jei Maskva ir Pekinas šiandien atvirai stoja remti Alžerijos sukilėlius, tai būtų tikrai logiška ir natūralu, ir dabar vykstančio konflikto tarp Vakarų ir komunistinio imperializmo atžvilgiu, daugiau, nei tikslinga, jei Jungtinės Amerikos Valstybės ^{ir} / kiti Vakarų kraštai imtų ginti ir remti /visai realiai ir efektyviai/ Pabaltijo tautų laisvės siekimus, visų pirma tų kraštų atstovų ^{užsienyje} politinę, diplomatinę ir propagandinę veiklą. Aišku, Sovietai prieš tai griežtai protestuotų, kaip prieš "kišimąsi į jų vidaus reikalus". Bet tai tebtų dar vienu išrodymu jų pogreižios Pabaltijo valstybių atžvilgiu silpnumo. Antra vertus, dėl to Maskva ~~tačiau~~ santykių su Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis ^{tikrai} nenutrauktų, gal net priešingai, tokią Amerikos laikyseną daugiau respektuotų. Sovietų Sąjunga tebekalba apie savo taikingus tikslus ir gerus, draugiškumui pagrįstus santykius su Prancūzija ir Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis, bet viešai ir atvirai remia Alžerijos sukilėlius ir komunistinį režimą Kuboje, ^{ne}kreipdama jokio dėmesio, kad tai su žymiai didesniu pagrindu galėtų būti laikoma kišimusi į vidaus Prancūzijos ar Amerikos reikalus. ^{Ir kitos pusrės} Aktyvi Jungtinių Amerikos Valstybių laikysena Pabaltijo valstybių klausimo atžvilgiu teisiškai ir morališkai būtų neginčijama, nes Amerika niekad nepripažino Sovietų agresijos akto prieš Pabaltijo valstybes, kuris, ^{kaip tarp tautų niekada} negali būti laikomas vien Sovietų Sąjungos vidaus reikalu.

Diskoliniis Pabaltijo valstybių okupacijos deklaratyvinio nepripažinimo paliktos nepakanka.

Tiesa, Jungtinės Amerikos Valstybės toliau nepripažįsta Pabaltijo valstybių aneksijos, palaiko santykius su Lietuvos pasiuntinybe Vašingtone ir pasisako už Pabaltijo tautų teisę gyventi laisvu ir nepriklausomu gyvenimu. Tačiau visa tai faktinai yra tik deklaratyvinis pobūdžio veiksmai ir teturi moralinės reikšmės. Net Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo - valstybinės šventės minėjimo proga Amerikos balsas savo transliacijose lietuvių kalba ^{nelaud'sia} ~~tačiau~~ (sugroti Lietuvos himno greta Amerikos himno, ^{ir sutinka} ~~sugroti~~ jį perduoti tik kaip dalį reportažo

ii Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukakties minėjimo vienoje kurioje lietuvių kolonijoje Amerikoje. Tenka konstatuoti liūdną faktą, kad per 20 metų

savo laisvės kovų Pabaltijo tautos nesusilaukė iš Vakarų reikiamos ^{efektyvios} paramos ir tą kovą Vakarų sąjungininkų pusėje ir ~~ta~~ vakartietiškus idealus vedė faktinai vien savo jėgomis, sudėdamos nemažesnes, o proporcingai paėmus gal net didesnes aukas, negu kitos tautos, neišskiriant didžiųjų valstybių. Šiandien, kada lietuvių tauta (baigia užtrokšti) atkirsta nuo Vakarų ir nebegalėdama pakelti atšiaurios sovietų rusinimo ir komunistinimo akcijos, Amerikos radijo transliacijos į Lietuvą, neskaitant vieno pakartojimo, yra tik 30 minučių kasdieną, o Italijos Romos radijo - 20 minučių. Tuo tarpu Amerika yra laikoma antargija Lietuvai, kur išsikūrė trečdalis lietuvių tautos - apie vieną milijoną.

Rezultate, Maskva ne tik galėjo numalšinti plataus masto lietuvių tautinio pasipriešinimo judėjimą, savo didingumu pralenkiantį kitų tautų rezistenciją karo metu, ir dabar netrukdomai vykdo krašto komunistinimą, bet savo akciją ^{įm} perkelia net į pačias Jungtines Amerikos Valstybes, siekdamas sugriauti ir nuslopinti bet kokią savarankišką lietuvių išeivijos politinę ir kultūrinę veiklą. Ne paslaptis, kad atsilaikyti prieš tas Sovietų komunistų planingai ir sistemingai dedamas pastangas darosi vis sunkiau. Maskvos ofenzyva prieš Pabaltijo tautų nepriklausomybės siekimus plečiasi ir stiprėja, o pabaltiečių vakarietiškos pozicijos vis labiau silpnėja. O rodos, kad turėtų būti kaip tik atvirkščiai.

Pabaltijo tautis svarba elimininiam konfliktė.

Pabaltijo valstybės savo ^{dėlumu} ~~centru~~ plačiajame ir visą pasaulį apimančiame Vakarų ir komunistinio imperializmo konflikto fronte teuzima vieną labai mažą barą. Tačiau Pabaltijo tautų laisvės kova ir Pabaltijo valstybių nepriklausomybės sprendimas šiame konflikte turi žymiai didesnes reikšmes ir įtakos, negu tai galėtų atrodyti sprendžiant ^{vien} iš tų valstybių ar jų gyventojų skiačiaus didžio. Pabaltijo valstybių klausimo padėtis tarptautinėje politikoje yra tarytum ^{tas} ~~rodiklis~~ ^{kuris} pagal ~~_____~~ tiek vadinamas satelitinų Centro ir Rytų Europos kraštų tautų,

tiek tiesiogiai Sovietų Sąjungai priklausiančios ir jos valdomos tautos.

6 ^{puskelio} *portine vakarų ir komunistinio imperializmo konflikto eigis.*

~~šioje srityje turėtų būti atsižvelgta į šiuos faktus: Pabaltijo tautų moralė, laikysena, gyvenimo būdas.~~

Toliau, būdamos faktinai įjungtos į Sovietų Sąjungą, Pabaltijo ~~tautos~~ ^{valstybės} yra tarytum ^{vakarų} (vartai į visą Sovietų imperiją ir Pabaltijo tautų moralė, laikysena, vakarietiški idėjų ir gyvenimo būda gynimas turi įtakos visoms kitoms Sovietų Sąjungai tiesiogiai priklausančioms tautoms. Pagaliau, Pabaltijo tautų likimo pavyzdys ir tų tautų patyrimas Sovietų okupacijoje galėtų būti labai pamokantis ^{ir nardingas pabrėžti} naujoms Azijos ir Afrikos tautoms.

Reikalingi pakitimai JAV politikoj Pabaltijo valstybių atžvilgiu

Iš viso to, kas aukščiau buvo pasakyta, atrodytų, kad Pabaltijo valstybių nepriklausomybės atstatymo klausimas turėtų būti išimtas iš dabartinės jo stagnacinės ir kartais tiesiog dviprasmiškos padėties ir suaktyvintas, perkeltas iš deklaratyvinės politikos plotmės į aktyvią ir realią dienos klausimų plotmę.

Tai turėtų pasireikšti šiose pagrindinėse keturiuose srityse:

1. Lietuvos, Latvijos ir Estijos diplomatinė atstovų padėtis ir jų diplomatinės-politinės veiklos sustiprinimas;
2. Vakarų radijo transliacijų lietuvių, latvių ir estų kalbomis išplėtimas ir jų informacinių, idėjiškai-propagandinių programų stiprinimas;
3. parama pabaltiečių idėjinei, propagandinei ir kultūrinei veiklai ir akcijai užsienyje, ir -
4. tiesioginės ekonominės ir informacinės paramos teikimu okupuotoms Pabaltijo tautoms.

Lietuvos diplomatinio ir politinio pripažinimo stiprinimas.
^{valstybių}

Tas faktas, kad Sovietų agresija prieš Pabaltijo valstybes ir jų aneksija Vakaruose nebuvo pripažinti ir kad tarptautinės teisės atžvilgiu Pabaltijo valstybės toliau egzistuoja kaip nepriklausomos valstybės, ir ^{tai, kad} (užsienyje) pasisekė išsaugoti ir išlaikyti Lietuvos, Latvijos ir Estijos teisėtas diplomatinės tarnybas ir diplomatinį bei konsuliarinį atstovavimą, turėjo didelės, o gal ir lemiančios reikšmės Pabaltijo tautų moralei palaikyti

per pastaruosius 20 metų. Lietuvos Diplomatines Tarnybos užsienyje - Lietuvos pasiuntinybių ir konsulatų - vadovaujamą paskutinės teisėtos Lietuvos vyriausybės paskirto buvusio užsienio reikalų ministerio, Lietuvos Diplomatijos Šefo ministerio Stasio Lozoraičio, tolesnis veikimas buvo lietuvių tautai akivaizdžiu įrodymu, kad ne tik Lietuvos valstybės interesų gynimas užsienyje yra toliau atsakingose ir patyrusiose rankose, bet ^{taip pat} ~~į~~ kad Lietuvos nepriklausomybės atstatymo klausimas dar nėra galutinai palaidotas ir išspręstas Maskvos naudai. Tas vienas faktas jau savaime lėmė visos okupuotos tautos ^{neigiamas} ~~ausistatymą~~ ^{sovietų okupacijos atsiliepimą.}

Lietuvos, kaip ir kitų Pabaltijo valstybių, ^{neprilausomybei atstatymo} klausimo sukartyvinimas visų pirma pareikalautų oficialių diplomatinių ir politinių santykių su Lietuvos Diplomatijos Šefu ir Lietuvos Diplomatine Tarnyba sustiprinimą, kaip su ⁱⁿ ~~tebeucikiončiais~~ ^{in pripažintamais} teisėtais Lietuvos valstybės atstovais ^{Tik} ~~is~~ Lietuvos Diplomatines Tarnybos, tautai esant okupacijoje, tegali išplaukti teisėtu keliu Lietuvos suvereninių teisių vykdymo atstatymas. Išsiaiškinus dėl visos galimos politinės ir diplomatinės paramos Pabaltijo valstybių oficialiam atstovavimui ir jų teisių gynimui ^{užsienyje} ~~sektų~~ Pabaltijo valstybių diplomatinių atstovybių ir jų veiklos sustiprinimas ir išplėtimas įvairiuose kraštuose ir tuo pačiu pagyvėjimas visokeriopai naudingos Pabaltijo valstybių ^{dietuvos, latvijos ir estijos} politinės, diplomatinės ir informacinės akcijos užsienyje. Netenka abejoti, kokios didžiulės reikšmės ir įtakos tas faktas turėtų Sovietų okupuotų Pabaltijo tautų moralei pakelti ir sustiprinti.

Radio Free Europe transliacijų svarba ir reikalingumas

Antas didelės svarbas ir skubus dalykas būtų atidarymas Laisvosios Europos Radio transliacijų lietuvių, latvių ir estų kalbomis. Tas klausimas Pabaltijo tautoms yra ypač aktualus ir svarbus dėl daugelio priežasčių. Tos tautos šiandien yra atsidurusios už dvigubos geležinės uždangos, visiškai atskirusios jas nuo Vakarų kultūros, kuriai ^{tos tautos} ~~jos~~ priklauso. Sovietams panaikinus tų tautų net formalinę nepriklausomybę, kuria bent išoriniai naudojami Lenkija, Čekoslovakija, Vengrija ir kitos komunistų pavergtos tautos, ir Pabaltijo

tautas prijungus prie Sovietų Sąjungos, ^{fat} faktinai prie Rusijos, toms tautoms taikomas rusinimo, komunistinimo ir sovietinimo režimas yra žymiai griežtesnis, negu bet kuriam kitam Centro ir Rytų Europos satelitiniame krašte. Iš kitos pusės, jei Pabaltijo tautų izoliacija nuo Vakarų yra griežtesnė, negu kitų Centro ir Rytų Europos vadinamų satelitinių kraštų, tai galiybė palaikyti santykius ir net bendravimą su kitomis Sovietų Sąjungos tautomis - rusų, ukrainiečių, gruzinų ir kitomis, žymiai ^{dišlesnė} ~~mažesnė~~ Lietuvių, estų, latvių tautų nuotaikos, tų tautų atsparumas ir laikysena neišvengiamai turi veikti kitas Sovietų Sąjungos pavergtas tautas. Radijo transliacijomis iš Vakarų stiprinamos vakarietiškos idėjos ir informacijos, kurių pabaltiečiai reikalauja ir kurių ^{ie} priimtų visuotiniu pasitikėjimu, taip pat laisviniškai imtų plisti į kitas Sovietų pavergtas tautas.

Neneigiant Laisvosios Lietuvos radijo transliacijų svarbą Lenkijai, galima pagrįstai teigti, kad tokios transliacijų svarbumas Lietuvai nėra mažesnis. ^{siandien turi} Faktinai tos transliacijos ~~yra~~ ^{jei} gyvybinės reikšmės visoms trims Pabaltijo tautoms. Lenkija, bent formaliai, tebėra nepriklausoma valstybė. Ji nėra taip akiai atkirta nuo Vakarų pasaulio ir Vakarų kultūros įtakos. Jai netenka vesti tokia patšiauria kovą dėl savo ^u tautinės kultūros, kuri Lietuvoje visai naikinama, ir priešintis tokiai beatodairinei rusinimo akcijai. Iš kitos pusės, Lenkija ^{poz.} yra griežčiau atskirta nuo kitų Sovietų pavergtų tautų, kaip Ukrainos ar Gruzijos, ir negali joms turėti tokios įtakos, kokia į tas tautas galėtų plisti iš Pabaltijo tautų.

Tuo tarpu, Laisvosios Europos Radijo transliacijoms į Lenkiją kasdien skiriama 18 valandų. Be to lenkų kalba vyksta radijo transliacijos iš Amerikos Balso, BBC, Vatikano, Madrido. O visoms Vakarų radijo transliacijoms lietuvių kalba, per Amerikos Balsą iš Vašingtono, ^{ir} Romos, Vatikano ir Madrido, ^{radijo} su visais pakartojimais ^{vos} skiriama dvi valandos į parą. Bulgarijai Laisvosios Europos Radijas transliuoja bulgarų kalba 6 valandas į parą, be to bulgarų kalba transliuoja BBC, ir Amerikos Balsas iš Vašingtono transliacijoms bulgarų

kalba taip pat skiria ^{ma} žymiai daugiau laiko, negu ^{transliacijos} (Lietuvių kalba).

Kai ne tik Maskva, bet ir Pekinas plečia ir stiprina ^{savo} radijo transliacijas ir tuo būdu penetraciją per propagandą į Vakarų Europą, Afriką, ir kitus žemynus, ^{Pekino} / (radijas kasdien transliuoja Vakarų Europai prancūzų, anglų ir ispanų kalbomis/, tai Amerika 1958 metais likvidavo Amerikos Balso transliacijas iš Europos ir uždarė Miuncheno Radijo Centrą. Tai ypač skaudžiai palietė Lietuvą, Latviją ir Estiją, nes Amerikos Balso transliacijos iš Europos bent dalinai atstojo Laisvosios Europos Radijo ~~transliacijas~~ transliacijas tomis kalbomis, ^{buvo} (buvo girdimos ir klausomos ne vien Pabaltyje, bet ir Sibire, ir ^{buvo} klausytojų mėgiamos. Tas transliacijos Amerikos Balso iš Europos lietuvių, latvių ir estų kalbomis likvidavus, neperkėlus jų į Laisvosios Europos Radiją ir nepadidinus transliacijų laiką tomis kalbomis iš Vašingtono, liko didelė spraga, kuri Pabaltyje buvo skaudžiai pajusta. Toji spraga ir šiandien yra ^{gyvai} (jaučiama. Ji skubiai užpildytina.

Reikalingas centrinis krašto padėties studijų biuras

Trečias aktualus klausimas yra tinkamas sutvarkymas, sucentralizavimas ir sustiprinimas okupuotų Pabaltijo kraštų padėties studijinio-tyrimo darbų ir pasiektų rezultatų ^{tikslingas} panaudojimas informaciniam politiniam darbui. ~~Ir toliau~~ - pabaltiečių užsienyje tautinės kultūrinės veiklos ir ~~darbo~~ kūrybos darbo mokymo, meno bei literatūros srityje rėmimas.

Padėtis okupuotoje Lietuvoje yra sekama ir stebima, tačiau atskiriomis, dažnai individualinėmis pastangomis, be reikalingo susiderinimo, aiškaus plano, teisingos vedamosios politinės linijos ir atliktinų tyrimo darbų pirmumo bei svarbumo nustatymo. Nėra taip pat prietų išvadų suderinto aptarimo, ~~trūksta~~ reikalingo psichologinio išvelgimo, todėl atlikti tyrimėjimai neretai pasižymi paviršutiniškumu, net traferetiškumu, o kartais ir klaidingomis išvadomis, ypač tada, kai remiamasi vien okupacine sovietine periodika ir sovietiniais leidiniais. *Vienu tokių per skubus ir neatšargus*

klaidingų išvadų buvo teigimas, kad Sovietų Sąjunga evoliucionuoja Butų Commonwealth of Nations kryptimi.

Politinė, idėjinė, propagandinė ir informacinė veikla užsienyje okupuoto krašto naudai tik tada bus veiksminga, sėkminga ir efektyvi, kai ji remsis giliu faktiniu ir psichologiniu tikros padėties okupuotame krašte pažinimu. Gilus tikros padėties krašte pažinimas ir galimas jos raidos ir iš jos kilančių pavojų tautai išvelgimas faktinai ir turi nustatyti studijinių tyrimų darbų svarbos pirmumą ir pakreipti tikslingą prietų rezultatų panaudojimą informacinėje bei idėjinėje-propagandinėje veikloje ^{okupacijos nedarą mums} pavojaus krašte pašalinti, jiems sumažinti ar juos neutralizuoti. Pavyzdžiui, šiandien okupuotoje Lietuvoje sistemingai varomas ^{partizanų 20 metų} tautinės laisvės kovos ~~propaganda~~ šmeižimas. Atitinkamą tikrąją tų kovų vaizdą iškreipiančių ir jį falsifikuojančių rašinių skelbimas turi vieną aiškų tikslą - ^{sušiekinti} tautinį lietuvių judėjimą laisvei ir nepriklausomybei atgauti ir jį ~~okupuotos~~ okupuotos tautos akyse ^{visiškai} diskredituoti. Užsienio lietuvių atsakymas ^{į tai} turėtų būti sistemingas rinkimas visos prieinamos medžiagos lietuvių rezistencijos istorijai, tos istorijos studijų ruošimas ir užsienio lietuvių spaudoje bei per radiją į Lietuvą griovimas visų netikrų komunistų teigimų ir ^{ties būdu} sužlugdymas jo siekiamu tikslu. ~~Užsienio lietuvių atsakymas turėtų būti sistemingas rinkimas visos prieinamos medžiagos lietuvių rezistencijos istorijai, tos istorijos studijų ruošimas ir užsienio lietuvių spaudoje bei per radiją į Lietuvą griovimas visų netikrų komunistų teigimų ir sužlugdymas jo siekiamu tikslu.~~

Panašūs studijinio tyrimo darbo uždaviniai liestų kitas okupuotos tautos gyvenimo sritis: kultūrinę, ^{teisingą} ūkinę, religijos, šeimos, jaunimo ir kt.

Gauti tyrimų duomenys turėtų būti sistemingai skelbiami tiek savoje, tiek svetimoje užsienio spaudoje, ir ^{1/2} ypač naudingai galėtų būti panaudojami tikslingam informaciniam darbui, pavyzdžiui, kad ir Jungtinių Tautų naujų narių delegacijų tarpe, į ką Pavergtųjų Europos Tautų Seimo dėmesį ~~gavo~~ paskutinės Jungtinių Tautų sesijos metu ^{buvo} atkreipęs Australijos delegatas W.C. Wentworth.

Tokiam ~~studijiniam~~ studijiniam tyrimo darbui yra reikalingas vienas ^{užduotis} mokslinių darbininkų sudarytas studijų centras, lietuvių reikalams toks centras galėtų būti sudarytas

New Yorke.

Š tokio ^{studijų} studijų centro

uždavinį galėtų iesti ir kitų ^{lietuvių} mokslu darbų ^{planas: mus} ar tokių ^{užduotis} paversti

darbų, neišskiriant bendrai ^{ir} kultūros kūrybos darbų, meno, literatūros kūrinių, ^{ir jų laisvės} rėmimas. Pabaltijo tautos Sovietų okupacijoje yra ytin sunkioje padėtyje.

11

Tų tautų tautinė ~~ir~~ kultūra žlugdoma, jų istorija negailestingai falsifikuojama, gryna kūryba literatūros, dailės ir kitose srityse visa ^{neleistiama} pagal naują sugriežtintą praėjusiais metais paskelbtą kompartijos liniją ^{jau} neleistinas net tautos praeities tradicijų minėjimas. Vienintėlės leistinos ir pripažįstamos tradicijos yra naujo sovietinio socialistinio gyvenimo ^{sukurtos}. Tai žymiai pasunkins ligšiolines bent kiek savarankesnio kultūrinio kūrybinio darbo pastangas ^{okupuotose Pabaltijo} kraštuose, ^{kurios} vadinamo atodreikio periodo metais. Todėl Pabaltijo kraštų kultūrininkų išsėvių, mokslininkų, ^{rašytojų}, poetų, menininkų, muzikų darbai ir kūriniai, ^{užsieny} jų mokslo darbų ir literatūros kūrinių leidimas, apie ką žinios ~~buvo~~ pasiekia ir pavergtą tautą, turi didelės moralinės reikšmės. ^{jos darbiniam atsparumui} Tąkartinis lasivojo pasaulio ir komunistinio imperializmo konfliktas vyksta visuotinėje plotmėje, ir tame konflikte svarbų vaidmenį vaidina kultūriniai ginklai. Sovietai į tai kreipia didelį dėmesį, ir neseniai paaiškėjo, kad jie mėginą aiškinti kelius ir būdus, kaip sužlugdyti pabaltiečių užsienio leidyklas.

Nors Pabaltijo išsėvijios emigracijos sąlygos buvo ir yra labai sunkios, o ypač kultūrininkų vienok jų pasiekti rezultatai, paruošti mokslo veikalai, sukurti literatūros ir meno kūriniai kelia nusistėbėjimą ^{gyvu} pabaltiečių kūrybingumu. Kai kuriose srityse pasiekti rezultatai pralenkia viską, kas buvo padaryta ^{pačiame krašte} okupacijos metais. Nuolatinis informavimas ~~buvo~~ pavergtos tautos apie ^{jos} užsieny atsidurusių kultūrininkų pasiektus rezultatus turėjo nemažos įtakos tautos moralei stiprinti.

Tačiau tie rezultatai buvo pasiekti nepaprastai sunkiomis sąlygomis ir neproporcingai dideliu pačių kultūrininkų ~~pasiaukojimu~~ pasiaukojimu. ^{ne} Antra vertus, visa eilė mokslo darbų ir meno kūrinių liko rankraščiuose, nes nėra galimybių ^{juos} išleisti. Kai kurie būtini leidiniai nebuvo paruošti. Padėtis šiuo atvilgiu vis labiau sunkėja ir yra pavojus, kad vienas svarbiausių Pabaltijo tautų ginklų jų kovoje dėl savo laisvės ir išlikimo - kultūrinis ginklas - gali būti ^{ne} pilnai išnaudotas.

Prezentinis pabaltiečių išveivis Marshallio plano.

Padėtį tuo atžvilgiu pasunkina ir ta aplinkybė, kad ir ~~taip~~ taip nedidelius Pabaltijo tautų išveivijos materialinius išteklius per pastaruosius kelis metus nemažai išsėmė pabaltiečių plačiu mastu siunčiami siuntiniai savo artimiesiems okupuotuose kraštuose ir ištremtiems į Sibirą, kurių vertė siekia kelis šimtus tūkstančių dolerių į metus, o gal ir dar daugiau. Sovietai yra uždėję tiems siuntiniams nepaprastai augštus muitus, tikėdamiesi tuo būdu Pabaltijo tautų išveiviją ekonomiskai sužlugdyti. Jiems tai nepasiaskė, priešingai, laisvajame pasaulyje gyvenančių lietuvių, latvių ir estų ^{materialinė} tokiu būdu teikiama parama savo artimiesiems suvaidino tikro Marshallio plano vaidmenį Pabaltijo kraštams. Iš kitos pusės, ši grynai karitatyvinio pobūdžio akcija turėjo žymios propagandinės-politinės reikšmės, paverdama niekais bet kokius Sovietų teigimus apie jų ūkio pasivylimą Amerikos ūkiu ateinančių septynerių metų bėgyje.

Tai buvo padaryta pačių pabaltiečių išveivijų, grynai jų privačia iniciatyva ir jėgomis, be niekieno pagalbos ar paramos. Ir toji Pabaltijo tautoms beveik visuotiniu mastu teikiama ^{ūkinė} parama buvo vykdoma pačiu ~~taip~~ teisingiausiu ^{į teikiant} keliu - tiesiogiai jos reikalingems, o ne per komunistinio režimo ^{pačios forma} vyriausybę, ^{paramos} ~~taip~~ gali duoti nelauktų rezultatų - sustiprinti patį režimą, o ne jo valdomai ~~taip~~ tautai ūkiškai pagelbėti.

Šiandien šimtus milijonų skiriant užsienio ūkinės pagalbos programai vykdyti Azijos ir Afrikos kraštuose ir ieškant kelių taip pat ūkiškai paremti Sovietų pavergtus kraštus, nestiprinant pačios komunistinės santvarkos tuose kraštuose, gali pagrįstai atrodyti, kad tam tikrą, kad ir labai mažą dalį užsienio ūkinės paramos, galėtų būti paskirta, pavyzdžiui, BALFUI ir per jį ~~taip~~

giminėms užkėnų tarpininkaujant, teikiama tos paramos reikalingiems okupuotajose kraštuose, siunčiant jiems siuntinius ir vaistus.

Kitokio pobūdžio parama galėtų būti sistemingas ir planingas spaudos, užsienyje išleistų knygų ir specialiai paruoštų informacijų bei pranešimų siuntimas į okupuotą jį kraštą. Tačiau tas uždavinys jau įeina į kitą, griežtai konfidencialaus veikimo ~~srity~~ sritį, todėl apie tai čia ir nekalbama.

Tokia bendrais bruožais, atrodytų Pabaltijo valstybių laisvės ir nepriklausomybės atstatymo suaktyvinimo programa. Jos vykdymas pašalintų dabartinį ~~okupantams~~ Pabaltijo tautų priešinimosi Sovietų ^{rusų} okupantams išsekimo, ~~okupantams~~ pavojų, o iš kitos pusės suduotų skaudų smūgių komunistiniam imperializmui. Atitinkamai pritaikyta kituose laisvojo pasaulio ir komunistinio imperializmo konflikto fronto baruose, kitiems Sovietų valdomies ^{me} kraštams, ji leistų ~~okupantams~~ Jungtinėms Amerikos Valstybėms perimti iniciatyvą iš Sovietų Sąjungos ir jos kurstomą konfliktą ~~okupantams~~ laisvojo pasaulio ^{me} pačių komunistų imperijon.

perkelti

S.F.

1961. I 6

Priedas Papildomos pastabos dėl Laisvosios Europos Radijo transliacijų
lietuvių kalba.

Turint galvoje padėtį ir nuotaikas okupuotoje Lietuvoje, minėtų transliacijų klausimas yra skubus ir aktualus.

Jis tačiau nėra lengvai sprendžiamas, nes tokių translaicijų paruošimas ir jų vykdymas yra nepaprastai rimtas ir atsakingas uždavinys. Iš vienos pusės, jis reikalauja didelio politinio patyrimo, o iš antros - profesinio paruošimo radijo darbe, nes, savaime suprantama, tokios transliacijos, jei norima pasiekti viso reikalingo efekto, turi būti tvarkomos augštu profesiniu radijo lygiu. Pačių transliacijų apimtis gi būtų nepaprastai plati ir reikalautų augštų kvalifikacijų darbininkų, pilnai atsidavusių savo uždaviniui. O tas uždavinys būtų: informuoti apie visą Vakarų gyvenimą, politinį, idėjinį, kultūrinį, teikti pranešimus apie lietuvių gyvenimą užsienyje ir jų pasiektus rezultatus, atskirus ^{radijo} reportažus iš lietuvių veiklos užsienyje, teikti komentarus apie gyvenimą okupuotame krašte - didelis ir pavojingas ginklas, kuris tačiau teisingai panaudotas gali suvaidinti didelį vaidmenį tautos atsilaikymo prieš okupantą pastangose.

Galima reikšti gilų apgailėstavimą, kad 1958 metais uždarant Miuncheno Radijo Centrą, darnus ir patyręs lietuvių tarnybos vienetas buvo taip pat likviduotas, ir jo tarnautojai, atsidėję, gerai pasiruošę ir jau tapę kvalifikuotais profesiniais radijo specialistais su giliu savo misijos pajautimu, buvo išblaškyti beveik po visus pasaulio kraštus. Paskutinis Miuncheno Radijo Centrą pėrvarkius į Munich Program Center dar ~~buvo~~ paliktas jame iš visos lietuvių tarnybos ^{kaip} Senior Lithuanian Program officer, producer specialist, profesorius Stasys Žymantas, 1959 metų rudenį panaikinus visus pabaltiečių radijo konrespondentus ir pravedus kitus personalo sumažinimus, taip pat buvo atleistas ir išvyko Amerikon. Buvęs specijalių įvykių viršininkas, bet lietuvių tarnybai formaliai jau nepriklausęs, neabejotinai vienas žymiausių radijo specialistų, produceris Dr. V. A. Dambra, Amerikos pilietis, 1960 metų rudenį buvo perkeltas į Vašingtoną vyriausiu ~~buo~~ produceriu Pietų Amerikos skyriun.

Organizuojant Laisvosios Europos Radijo lietuvių transliacijas, kurių apimtis neturėtų būti mažesnė, kaip pavyzdžiui bulgarų transliacijų- 6 valandos, neišvengiama tektų mėginti sudaryti tarnautojų branduolį pirmoje eilėje jau iš buvusių patyrusių Amerikos Balso Miunchene lietuvių tarnybos tarnautojų. Tai buvęs AB lietuvių tarnybos Miunchene ~~vedėjas~~ ^{vedėjas}, dabar ~~vedėjas~~ ^{vedėjas} pavaduotėjas AB lietuvių tarnybos Vašingtone, J.B.Laučka; ~~vedėjas~~ ^{vedėjas} AB Miunchene lietuvių tarnybos ~~vedėjas~~ ^{vedėjas} profesorius Dr.P.Padalis, dabar profesorius Arizonos universitete; buvęs Miuncheno Radijo Centro ~~vedėjas~~ ^{vedėjas} skyriaus vedėjas Dr.V.A.Dambra, dabar Vašingtone AB Pietų Amerikos skyriaus vyriausias proauceris; buvęs paskutinis Miuncheno ~~Program Center~~ ^{Program Center} Senior Lithuanian Program Officer profesorius S.Žymantas, dabar Los Angeles, besiverčias radijo skriptų rašymu Romos radijo lietuvių tarnybai; ir kiti, kaip pavyzdžiui buvęs ~~radio skript writer~~ ^{radio skript writer} dabar ~~Uppsaloje~~ ^{Uppsaloje}, Švedijoje, universiteto bibliotekoje dirbęs Dr.K.J.Čeginskas ~~Uppsaloje~~.

Daivonius Europos Radijo lietuvių tarnybos organizavimas turėtų prisiolėti nuo mūsų ammu.

Antra vertus, turint galvoje nepaprastę tų transliacijų svarbą diktavai ir slidėle m tuo metu ta atstakomyse, daivonius Europos Radijo lietuvių tarnyba, organizuojant ir paremkant jos vadovybę, kiltava tuo reikalu, kaip ir olei pačių transliacijų paslirties ir jų apimties, išauškinti m diktavo diplomatas šefe užstieny-ministeriu J. Dozoraičiu -

Stasys Žymantas-Žakevičius, born of Lithuanian parents at Kiev, on April 22, 1908.

Graduated from the Law Faculty of Lithuanian University in January 1933 with a jurist's diploma corresponding to the degree of ML. After his graduation elected junior assistant of the same faculty and in December 1933 promoted to senior assistant.

In 1934 sent by the Faculty to Paris, where for a year ^{he} studied constitutional and administrative law /government and public administration/ under Professors Jeze, Mestre, and others at the Paris University Law Faculty.

In 1935 was granted a Rockefeller Foundation fellowship and went to the United States where during the autumn and winter of 1935-36 studied at the Harvard Law School and Harvard University, department of government, under Professors F. Frankfurter and M.B. Lambie. At the same time visited several scientific and research institutions in the USA concerned with public administration.

When the Rockefeller Foundation fellowship was extended a second year on his behalf, returned to Europe where continued studies at the London School of Economics under Professors W.A. Robson, H. Laski, and again in Paris, combining these studies with visits to scientific and research institutions in Brussels /International Academic of Administrative Sciences /, the Law Faculty of the Bordeaux University and elsewhere.

In autumn 1937 returned to Lithuania and resumed his work at the Law Faculty of Lithuanian University as senior assistant and lecturer on administrative law.

Concurrently in the capacity of an expert worked on the committee for reform of the Lithuanian civil service attached to the Ministry of Finance and was appointed member of the committee on administrative reform in Lithuania which was formed in the Prime Minister's office.

At the same time S.Ž. was also appointed expert-collaborator to the Lithuanian Council of State. In 1939, when the Vilnius region was restored to Lithuanian S.Ž. was invited to join the Government Delegate to the Vilnius region as legal adviser.

In the summer of 1939 went to Poland with the Lithuanian delegation at the invitation of the Polish Institute of Public Administration.

In 1940, after the transfer of the Law Faculty from Kaunas to Vilnius, a reorganization of the Law Faculty took place when its section on Economics became a separate faculty. S.Ž. was appointed assistant professor and vice-dean of the Law Faculty and taught administrative law, public administration and comparative constitutional law /comparative government/.

In 1941 S.Ž. was appointed dean of the Law Faculty.

ENC (IF 2 to D) RA 28/65

CS COPY

13 June 1941

Both during the first Soviet occupation of 1940-41 and the German Nazi occupation of 1941-44, S.Ž. took an active part in the Lithuanian national resistance for the restoration of the independence of Lithuania. In 1940 S.Ž. joined an underground organization known as the Lithuanian Activist Front and led an uprising in Vilnius in June 1941, becoming chairman of the Lithuanian Vilnius Committee which took over the entire administration of Vilnius and the Vilnius region. The Lithuanian Provisional Government which came into power after the June uprising of 1941, appointed S.Ž. its delegate to the Vilnius region.

Soon after this S.Ž. joined the underground resistance movement called the Lithuanian Freedom Fighters' Union and became its leader in Vilnius region. S.Ž. wrote in the underground newspapers and himself published and edited one called "Free Word". S.Ž. was also a member of the underground Lithuanian political committee of the Vilnius region.

S.Ž. led the anti Nazi-German resistance movement of the university circles strongly opposing all German efforts to mobilize Lithuanian youth into the Lithuania SS legion and any other German military formations. When all German efforts had failed all Lithuania universities were closed down by the German authorities.

S.Ž. also took an active part in the activities of the Supreme Lithuanian Committee which was at that time established in Kaunas, and later in the activities of the Supreme Committee of Liberation of Lithuania. In the autumn of 1943 S.Ž. went on a secret mission to Latvia, and in 1943 and 1944 conducted secret talks in Vilnius with the representatives of the Polish resistance.

In 1944 when the Soviet army was advancing towards Lithuania, S.Ž. was delegated by the Supreme Committee of Liberation of Lithuania to organize its delegation abroad, of which he became a member.

In 1945-46 S.Ž. took part in organizing the Baltic University in Hamburg and taught there for some time. Throughout this period took an active part in the Lithuanian national resistance movement, keeping close contacts with the Lithuanian resistance at home.

In May 1948 S.Ž. went over to Great Britain at the invitation of the Birmingham University to join its Faculty of Social Sciences, where he worked for a year as a research fellow. In the spring of 1949 left Birmingham University to take over again Lithuanian national political and resistance activities. Till 1957 was vice-chairman of the Lithuanian Association in Great Britain, secretary to the Committee of Liberal Exiles, member of the Executive Committee of the Liberal International, assistant secretary of the London Committee of Free Representatives of Central and Eastern European Countries.

and editor of the magazine "East and West".

In January 1957 S.Ž. took a position with the United States Information Agency, Voice of America, Muenich Radio Center, as a script writer, producer and later as a senior Lithuanian program officer.

He held this position until he emigrated to the USA in ^{October} 1959.

S.Ž. special subjects of study are: Constitutional Law, Comparative Government, Public Administration, International Relations. S.Ž. has also closely followed the development of the Soviet regime and Government.

28165

THE FOREIGN SERVICE
OF THE
UNITED STATES OF AMERICA
October 15, 1959

A Copy

IBS/Munich Program Center
American Consulate General
Munich, Germany

TO WHOM IT MAY CONCERN

From January 25, 1957, until October 9, 1959, Mr. Stasya ZYMANTAS has been employed by the Munich Program Center, United States Information Agency, as our Lithuanian Senior Program Officer at an annual salary of \$ 4,628.58.

During this period, Mr. Zymantas has been a loyal, conscientious and dependable employee. Not only has he demonstrated considerable ability in the field of radio programming, but also a strong devotion to the principles and policies of the United States Government.

Mr. Zymantas enjoys a good reputation with his superiors and fellow employees and is considered of sound character.

I am confident he can serve in a useful capacity in any position for which he is qualified.

/ Signed/

Alfred C. Julia
Deputy Director
Munich Program Center.

SECRET

Stasys Dymantas-Sakevicius, born of Lithuanian parents at Kiev, on April 22, 1908.

Graduated from the Law Faculty of Lithuanian University in January 1933 with a jurist's diploma corresponding to the degree of M.L. After his graduation elected junior assistant of the same faculty and in December 1933 promoted to senior assistant.

In 1934 sent by the Faculty to Paris, where for a year studied constitutional and administrative law /government and public administration/ under Professors Jese, Mestre, and others at the Paris University Law Faculty.

In 1935 was granted a Rockefeller Foundation fellowship and went to the United States where during the autumn and winter of 1935-36 studied at the Harvard Law School and Harvard University, department of government, under Professors F. Frankfurter and M.B. Lambie. At the same time visited several scientific and research institutions in the USA concerned with public administration.

When the Rockefeller Foundation fellowship was extended a second year on his behalf, returned to Europe where continued studies at the London School of Economics under Professors W.A. Robson, K. Laski, and again in Paris, combining these studies with visits to scientific and research institutions in Brussels /International Academic of Administrative Sciences/, the Law Faculty of the Bordeaux University and elsewhere.

In autumn 1937 returned to Lithuania and resumed his work at the Law Faculty of Lithuanian University as senior assistant and lecturer on administrative law.

Concurrently in the capacity of an expert worked on the committee for reform of the Lithuanian civil service attached to the Ministry of Finance and was appointed member of the committee on administrative reform in Lithuania which was formed in the Prime Minister's office.

At the same time S.Š. was also appointed expert-collaborator to the Lithuanian Council of State. In 1939, when the Vilnius region was restored to Lithuania S.Š. was invited to join the Government Delegate to the Vilnius region as legal adviser.

In the summer of 1939 went to Poland with the Lithuanian delegation at the invitation of the Polish Institute of Public Administration.

In 1940, after the transfer of the Law Faculty from Kaunas to Vilnius, a reorganization of the Law Faculty took place when its section on Economics became a separate faculty. S.Š. was appointed assistant professor and vice-dean of the Law Faculty and taught administrative law, public administration and comparative constitutional law /comparative government/.

In 1941 S.Š. was appointed dean of the Law Faculty.

SECRET

Both during the first Soviet occupation of 1940-41 and the German Nazi occupation of 1941-44, S.Ž. took an active part in the Lithuanian national resistance for the restoration of the independence of Lithuania. In 1940 S.Ž. joined an underground organization known as the Lithuanian Activist Front and led an uprising in Vilnius in June 1941, becoming chairman of the Lithuanian Vilnius Committee which took over the entire administration of Vilnius and the Vilnius region. The Lithuanian Provisional Government which came into power after the June uprising of 1941, appointed S.Ž. its delegate to the Vilnius region.

Soon after this S.Ž. joined the underground resistance movement called the 'Lithuanian Freedom Fighters' Union and became its leader in Vilnius region. S.Ž. wrote in the underground newspapers and himself published and edited one called "Free Word". S.Ž. was also a member of the underground Lithuanian political committee of the Vilnius region.

S.Ž. led the anti Nazi German resistance movement of the university circles strongly opposing all German efforts to mobilize Lithuanian youth into the Lithuania SS legion and any other German military formations. When all German efforts had failed all Lithuania universities were closed down by the German authorities.

S.Ž. also took an active part in the activities of the Supreme Lithuanian Committee which was at that time established in Kaunas, and later in the activities of the Supreme Committee of Liberation of Lithuania. In the autumn of 1943 S.Ž. went on a secret mission to Latvia and in 1943 and 1944 conducted secret talks in Vilnius with the representatives of the Polish resistance.

In 1944 when the Soviet army was advancing towards Lithuania, S.Ž. was delegated by the Supreme Committee of Liberation of Lithuania to organize its delegation abroad, of which he became a member.

In 1945-46 S.Ž. took part in organizing the Baltic University in Hamburg and taught there for some time. Throughout this period took an active part in the Lithuanian national resistance movement, keeping close contacts with the Lithuanian resistance at home.

In May 1948 S.Ž. went over to Great Britain at the invitation of the Birmingham University to join its Faculty of Social Sciences, where he worked for a year as a research fellow. In the spring of 1949 left Birmingham University to take over again Lithuanian national political and resistance activities. Till 1957 was vice-chairman of the Lithuanian Association in Great Britain, secretary to the Committee of Liberal Exiles, member of the Executive Committee of the Liberal International, assistant secretary of the London Committee of Free Representatives of Central and Eastern European Countries.

SECRET

and editor of the magazine "East and West".

In January 1957 S.Ž. took a position with the United States Information Agency, Voice of America, Muenich Radio Center, as a script writer, producer and later as a senior Lithuanian program officer.

He held this position until he emigrated to the USA in 1959.

S.Ž. special subjects of study are: Constitutional Law, Comparative Government, Public Administration, International Relations. S.Ž. has also closely followed the development of the Soviet regime and Government.

SECRET